

VESA SUOMINEN

Kirjastonhoitajakoulutus ja kirjastoteoreettinen oppiaine ja tutkimusala

Suominen, Vesa, Kirjastonhoitajakoulutus ja kirjastoteoreettinen oppiaine ja tutkimusala. [Education of librarians and a library-theoretical discipline]. Kirjastotiede ja informatiikka 5 (4): 120—125, 1986.

The education of librarians and the nature of a library-theoretical discipline (library/information science?) in it are discussed. The core of the discipline is sketched as practical science, according to Habermas' interests of knowledge. A distinction is made between knowledge applicable in a technical sense and practical competence. The interest of the practical core in the library-theoretical discipline is to explicate the librarian's communicative competence in a framework where librarianship is regarded as a communication praxis in the community of library professionals and users of library (called here library community). Both librarians and their clients share the same position as users of documents and they communicate in this context. A historical and structural conception of the life of meaning as it appears in documents is the professional contribution of library professionals in this communication. Historia literaria and semiology are suggested to contribute the theoretical roots for the practical core of the library-theoretical discipline. The theoretical content applicable in a technical sense consists of knowledge about library and information systems, processes in society, and different information vehicles, their use and history. The purpose of the article is to sketch concrete relationship between theory and practice of librarianship and to structure the education of librarians so that the humanistic essence of librarianship can be fitted with the need to use modern information technology in libraries.

Address: Metsokatu 2 C 16, 87500 Kajaani

Tarkastelen tässä kirjoituksessa kirjastonhoitajakoulutuksen sisältöä pyrkimyksenäni esittää yksi, mahdollisesti mielekäs hahmotelma tämän koulutuksen »pääaineena» (yliopistojen nyky-slangilla koulutusohjelman päävastuuaineena) olevasta kirjastoteoreettisesta oppiaineesta ja tutkimusalasta (= kirjastotiede ja informatiikka?).¹

Lähden tarkastelussani joukosta vastakohtia, joita on esiintynyt, kun on käsitelty kirjastonhoitajakoulutusta. Koulutuksen on nähty voivan olla mm.

»tieteellistä» tai »ammatillista»
»teoreettista» tai »käytännöllistä»
»tekniis-hallinnollista» tai »yhteiskuntatieteellistä»

ja vielä:

»tekeminen», »kova», »vahva atk-koulutus»
vai
»yhteiskuntatieteellis-humanistinen»,
»pehmeä»?

Tarkastelen seuraavassa kysymystä lähtien erityisesti vastakohtadasta teoreettinen tai käytännöll-

linen. Pyrin pohtimaan, missä mielessä teoreettista koulutus voisi olla. Sulkeeko teoreettisuus pois käytännöllisyyden vai voisivatko ne jotenkin yhtyä, teoreettinen olla myös jossain mielessä käytännöllistä? Tällöin ajattelen nimenomaan kirjastoteoreettisen oppiaineen ja tutkimusalan ydintä. Ilmeisesti tämän tyyppinen oppiaine ja tutkimusala — saati sitten koulutusohjelma — on joka tapauksessa varsin moniaineinen. Jonkinlaisen »ydinteorian» hahmottaminen on tarpeen, ettei kokonaisuus jäisi kovin sirpaleiseksi.

Tekninen vai praktinen?

Lähden siitä, että teoria (teoreettinen, tiede) voi itsessään olla joko *teknistä* tai *praktista*, missä sovellan Habermasin (1971) tiedonintressiajattelua, samaa, jonka avulla Maija Jussilainen (1984) on hahmottanut kirjastofaitoksen tehtäviä ja kirjastotyön luonnetta. Esitän jälleen joukon havainnollistaviksi tarkoitettuja vastakohtia. Osa niistä liittyy kirjastoteoreettisen oppiaineen ja tutkimusalan, osa sen sisältämän teoreettisen aineksen (lakien, käsitteiden, yleistysten jne.) ja osa kirjastotyön tai -ammattin luonnehdintaan:

<i>tekninen</i>	vs	<i>praktinen</i>
yhteiskuntatiede ²	vs	humanistinen tiede
käytäntöön sovellettava	vs	käytäntöä muodostava (konstituiva) teoria
lainalaisuudet	vs	normit, jäsenyykset
K&I-järjestelmät, -prosessit tms.	vs	kirjastotyön kieli, kirjastotyö viestintäkäytäntönä

Pyrin tässä hahmottelemaan kirjastoteoreettista oppiainetta ja tutkimusalaa, joka olisi ennen kaikkea (Habermasin käsittein) praktisen tiedonintressin määrittämä tiede (lyhyesti »praktinen tiede«).

Praktisen tieteen luonnehdin siten, että siinä keskeisintä on käytäntöä muodostavan (teoreettisen, käsitteellisen) perinteen tai aineksen (arvojen, tarkoitusten, normin luontoisten säännönmukaisuuksien, merkityksen jäsenysten yms.) uusintaminen ja uudistaminen. Tekniseksi luonnehdin toisaalta sellaista tiedettä tai teoreettista (käsitteellistä, tiedollista) sisältöä, jonka ajatellaan olevan sovellettavissa joidenkin tarkoitusten, normien, merkityksen jäsenysten yms. muodostamaan käytäntöön, valmiiksi annettujen päämäärien tai tarkoitusten toteuttamiseksi, ilman että teoriassa itsessään tarkasteltaisiin tai

problematisoitaisiin tämän käytännön perusteita.

Siten saadaan *käytäntöön sovellettavan tekni-* *sen tiedon* ja toisaalta määrättyssä *käytännössä toimimisen praktisen pätevyuden* (kompetenssin) vastakohta. Pätevyys olisi siis määrätyn käytännön, sitä määrittävien tarkoitusten, normin luontoisten säännönmukaisuuksien, merkityksen jäsenysten yms. hallintaa. Varmasti paras esimerkki pätevyydestä on kielellinen kompetenssi tai pätevyys, erityisesti äidinkielen hallinta kielenkäyttäjän kykyä osallistua viestintään kielen määrittämässä viestintäyhteisössä. Seuraavassa tarkastelen kirjastonhoitajakoulutuksen tavoitteita pätevyden, erityisesti määrätyn viestintäpätevyden käsitteen avulla.³

Kirjastotyö ja viestintäyhteisöt

Kirjastotyö voidaan suhteuttaa viestintään ainakin seuraavilla kolmella tavalla. Teknisesti käsitettynä kirjastotyö on dokumenttien välityksellä tapahtuvan viestinnän, kirjastotyöhön nähden ulkoisen päämäärän tai tarkoituksen tukemista, esimerkiksi dokumentoidun tiedon käytön ja käytettävyyden edistämistä. Toisaalta kirjastotyö on itsessään viestintää, ts. on mahdollista tarkastella kirjastotyötä viestintäkäytäntönä. Lopulta kirjastotyöhön sisältyy kirjastotyötä viestintäkäytäntönä palvelevan, nimenomaan tässä suhteessa teknisen viestinnän taso.

Näitä erilaisia viestinnän tasoja tai lajeja voi suhteuttaa yhteisöihin, joiden puitteissa viestintään, jolloin saadaan jo perusteita kirjastotyöntekijöiden koulutuksen tavoitteiden käsitteellistämiseksi. Koska viestintä edellyttää kielen, jota viestintäyhteisö yhteisesti kykenee käyttämään, voitaisiin ainakin osa kirjastoalan koulutuksen ja tutkimuksen tavoitteista nähdä määrättyjen viestinnällisten tai kielellisten pätevyyksien tai kompetenssien luomisena ja kehittämisenä.

Käytän seuraavassa termiä »kirjastoyhteisö» tarkoitamaan sellaista yhteisöä, johon kuuluvat niin kirjastotyöntekijät kuin kirjaston käyttäjätkin. »Kirjastoammatillisella yhteisöllä» tarkoitan puolestaan kirjaston (kirjastoammatillisten) työntekijöiden muodostamaa yhteisöä (kuinka se sitten rajataankin). »Yleisellä viestintäyhteisöllä» tarkoitan sellaista yhteisöä, joka kommunikoi kirjastosta riippumatta, mutta jonka viestintään kirjasto pyrkii vaikuttamaan ja jota se pyrkii tukemaan. Näiden yhteisöjen suhteita kirjastotyöhön sekä niiden kieliä kuvaan kaaviossa 1.

Kirjastotyön tarkastelulla viestintäkäytäntönä (2a) tarkoitan tässä kirjastotyön tarkastelua ensisijaisesti siihen osallistuvan kirjastotyöntekijän viestintäpätevyden kannalta. Viestintäpätevyys

Kaavio 1. Kirjastotyö ja viestintäyhteisöt

Viestinnän taso	Yhteisö	Kieli	Esimerkki
1) Viestintä, jota kirjastotyö tukee	Yleinen viestintäyhteisö	Dokumenttien ja niiden käyttäjien kieli	Viestintä dokumenttien avulla ja dokumenttien käyttö (kirjoittaminen lukeminen, tutkimus jne.)
2a) Kirjastotyö viestintäkäytäntönä	Kirjastoyhteisö	Dokumenttien ja niiden käyttäjien kieli. Dokumenttaatiokieli dokumenttien sisällön jäsenyyksensä	Aineiston valinta. Luokitus ym. sisällön kuvailu. Neuvontatyö
2b) Viestintä, joka tukee kirjastotyötä viestintäkäytäntönä	Kirjastoammatillinen yhteisö	Kirjastoalan standardit, luettelointisäännöt, dokumentaatiokielten notaatiot yms. ammattislangi	Kokoelmien järjestäminen teknisesti, luettelointi. Näihin liittyvä opastus.

on viestintäyhteisön kielen hallintaa, mm. ja erityisesti sisältöjen tai merkitysten hallintaa. Praktinen tiede tässä olisi niiden rakenteiden ja jäsenysten eksplikointia, joiden avulla ja joita tuntemalla henkilö tulee kykeneväksi osallistumaan viestintään määrättyssä viestintäyhteisössä. Hahmotelmani sisältää siis teesin, jonka mukaan nimenomaan kirjastoyhteisössä, asiakassuhteissa tapahtuvaa kirjastotyötä olisi tarpeen ja hedelmällistä tarkastella kirjastotyöntekijän viestintäpätevyden näkökulmasta. Teesini mukaan tässä olisi siis paikka ja tarve käytännölliselle tieteelle.

Mm. asiakassuhteissa tapahtuvaa kirjastotyötä (2a) voi tarkastella myös teknisesti kysyen esimerkiksi, kuinka tehokkaasti määrätty neuvontatyön muoto tukee viestintää yleisessä viestintäyhteisössä, edistää dokumentoidun tiedon käytettävyyttä tms. (ts. tason 1 viestintää). Voisi mm. kysyä, kuinka kirjastonhoitajakoulutuksen sisällön painottaminen viestintäpätevyuden praktisiin ongelmiin tehostaisi kirjastojen toimintaa tutkimuksen tukena, jolloin kysymyksenasettelu olisi jo tekninen. Samoin kirjastotyön sisällä on viestintää (2b), jota voi hyvin tarkastella sen suhteen, kuinka tehokkaasti se palvelee sekä kirjastotyötä viestintäkäytäntönä että viimekädessä myös viestintää yleisessä viestintäyhteisössä. Myös tähän kirjastotyön sisäisen teknisen viestinnän tasoon liittyy omia erikoiskieliä ja praktista kieli-problematiikkaa. Ongelmat painottuvat kuitenkin jo teknisemmin. Merkityksen jäsentymisen ongelmat luettelointistandardissa eivät nähdäkseen ole samalla tavoin oleellisia ja kiintoisia viestintäpätevyuden kysymyksiä kuin merkityksen jäsentymisen kirjastotyöntekijän ja kirjaston käyttäjän keskustelussa.

Kirjastonhoitaja kirjastoyhteisössä

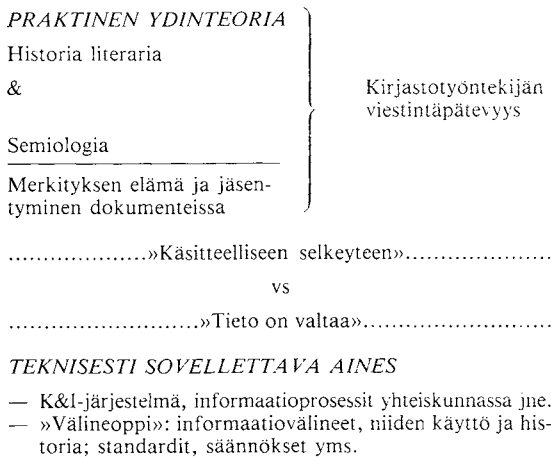
Kirjastonhoitajakoulutuksen tavoitteena hahmotelmassani olisi sellainen viestintäpätevyys, jonka avulla kirjastonhoitaja pystyy osallistumaan viestintään kirjastoyhteisössä. Kirjastonhoitaja koulutettaisiin siis jäseneksi samaan viestintäyhteisöön, johon kirjaston käyttäjät kuuluvat. Tältä kannalta kirjastotyöntekijän ja kirjaston käyttäjän roolien ero hämärtyisi. Jos käyttäjä etsii yksittäistietoa, myös kirjastonhoitaja etsii yksittäistietoa. Jos asiakas harrastaa kirjallisuutta, myös kirjastonhoitajan olisi hyvä harrastaa kirjallisuutta. Jos käyttäjä on tutkija, kirjastonhoitajakin tutkii, ainakin hiukan. Marjatta Okko (1986) on ilmeisesti tavoitellut hyvin samanlaista näkökulmaa termillään »myötäkäyttäjä». Sekä kirjastonhoitaja että kirjaston käyttäjä ovat dokumenttien käyttäjän asemassa. Kirjastonhoitajakoulutuksesta tulisi »myötäkäyttäjäkoulutusta».

Kirjastoteoreettisen oppiaineen ja tutkimusalan aineksia

Esittämäni pohjalta hahmottelen kirjastoteoreettisen oppiaineen ja tutkimusalan sisältöä kaavio 2 mukaisesti.

Opetettava ja tutkittava aines jäsenyisi aluksi kahteen pääelementtiin, »ydinteoriaan», joka olisi edellä luonnehtimassani mielessä praktista tiedettä, sekä toisaalta sellaiseen teoreettiseen (osaltaan vaatimattomammin tiedolliseen) ainekseen, jota olisi mahdollista ja tarpeen soveltaa edellä luonnehtimassani mielessä teknisesti. Näi-

Kaavio 2. Kirjastoteoreettisen oppiaineen ja tutkimusalan sisältö

den kahden elementin vastakkaisuutta luonnehdin lauseparsien »käsitteelliseen selkeyteen» ja »tieto on valtaa» vastakohtalla.

Siten kirjastoteoreettisen oppiaineen ja tutkimusalan (ja myös kirjastonhoitajakoulutuksen) ytimen muodostaisi sellainen teoreettinen aines, jonka voi ajatella muodostavan kirjastonhoitajan viestintäpätevyyttä kirjastoyhteisössä. Kysessä olisi eräänlainen »käytännön (praksiksen) metodi» ja sitä tutkiva »käytännön metodologia» (vt. Schön, 1982, s. 307—325). Oppiaine ja tutkimusala jäsentäisi ja ohjaisi kirjastonhoitajan viestintää (»puhetta») ja sitä kautta myös koko kirjastoyhteisön kommunikaatiota.

Praktisen ytimen näkisin muodostuvan kahdesta elementistä, joilla on myös historiallista asemaa kirjastotyössä ja kirjastotieteessä:

- 1) aate- ja oppihistoria, historia literaria, sekä vastaavasti eri alojen historiat (tieteen, taiteen, filosofian yms. historiat),
- 2) tiedon (inhimillisen sivistyksen, »tiedon universumin») rakenteen tutkimus (mm. luokitus- ja dokumentaatiokieli tutkimus).

Toisaalta, jottei ytimestä tulisi »tilkkutäkki», olisi nämä elementit tuotava oppiaineeseen ja tutkimusalaan käsitettävänä ja jäsentyneinä kokonaisuuksina, ei siten, että esimerkiksi historiallinen ulottuvuus muodostuisi valikoimasta eri elämäntilanteiden kronikoita. Ytimen koostumus voitaisiin nähdäkseni pelkistää kahteen teoreettiseen juureen:

historia literaria + semiologia

Historia literaria käsitettäisiin tässä eri opin-alojen historioita syntetisoivaksi oppiaineeksi ja tutkimusalaksi, joka siis olisi yksi osa kirjastoteoreettisen oppiaineen ja tutkimusalan sisältöä. Määrätyissä tapauksissa sen voisi korvata myös jonkin erityisen tieteen (taiteen, muun elämäntilanteen) historia, esimerkiksi milloin kirjastonhoitajaksi koulutettava tahtoo erikoistua toimimaan jonkin erikoisalan informaattikkona tai dokumentalistina. Olennaista tässä on, että (aate- ja oppi)historiallinen näkökulma käsitettäisiin kirjastoteoreettiseen oppiaineeseen ja tutkimusalaan kiinteästi kuuluvaksi osaksi, sen toiseksi peruselementiksi.⁴

Ferdinand de Saussure (1984, s. 33) tarkoittaa semiologialla tiedettä, joka tutkii »merkkien elämää yhteiskunnallisen elämän puitteissa» ja jonka tärkein osa on lingvistiikka. Luokitus- ja dokumentaatiokieli tutkimuksessa on selvä perinne pyrkimyksellä lingvististen käsitteiden hyväksikäyttöön. Nähdäkseni semiologian käsitteistöä olisi mahdollista käyttää myös luokitus- ja dokumentaatiokieli problematiikkaa laajemminkin kirjastotyön problematiikan käsitteellistämiseen. Merkityksen elämästä dokumentoidussa tiedossa ja mm. kirjastotyössä tulisi — lingvistiikan ohella — osa semiologiaa. Näin oppihistoriallisen näkökulman rinnalle tulisi rakenteellinen, merkityksen jäsentymisen näkökulma ja kokonaisuudesta tulisi *historiallisen ja rakenteellisen ulottuvuuden käsittävä näkemys merkityksen elämästä dokumenteissa*. Tämä näkemys voisi muodostaa kirjastotyöntekijän (kirjastonhoitajan, informaattikon tms.) viestintäpätevyyttä kirjastoyhteisössä (mm. asiakassuhteissa). Se olisi metodinen ja systemaattinen lähtökohta dokumentteihin liittyvän merkityksen hallitsemiselle ja dokumentteja koskevalle viestinnälle. Kysymys olisi eräänlaisesta funktionaalista, systemaattisesta ja metodisesta »sivistyksestä», joka olisi kirjastotyöntekijän ammatillisena panoksena kirjastoyhteisön viestinnässä.

Ydintä täydentävänä, teknisessä mielessä sovellettavana teoreettisena aineksena hahmotelmassani olisi kirjasto- ja informaatiotoimintojen yhteiskunnallisia ehtoja ja puitteita, hallinnollisia ja organisatorisia kysymyksiä yms. koskeva aines. Tämän kaltaista sisältöä on mm. Okko (1982) hahmotellut käsitteen »K&I-järjestelmä» puitteissa. Tälle alueelle sijoittaisi kirjastoteoreettisen oppiaineen ja tutkimusalan pääosin myös Ilkka Niiniluoto (1985) tulkinnallaan kirjastotieteestä ja informatiikasta »suunnittelutieteenä».

Oma luonnostelmani kirjastoteoreettisen oppiaineen ja tutkimusalan ytimestä on luonteeltaan vahvasti humanistinen. Ovathan jo esittämäni juuret (historia literaria, semiologia) tyyppillisesti humanistisia tieteitä. Samalla tavoin voi-

si nähdä Okon »K&I-järjestelmän» edustavan sitä yhteiskuntatieteeksi käsitetyyn kirjastoteoreettisen oppiaineen ja tutkimusalan käsitystä, joka kehittyi meillä 1970-luvun kuluessa kirjastotieteen ja informatiikan tullessa ja tultua oppiaineksi Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteelliseen tiedekuntaan.⁵ Niiniluodon »suunnittelutieteessä» nimenomaan sen sisältämä teoreettinen aines on hyvin puhtaasti teknisesti sovellettavaa tietoa (»tekninen normi»: Jos haluat A:ta ja uskot olevasi tilanteessa B, sinun pitää (kannattaa) tehdä X; Niiniluoto, 1985, s. 16). Tätä »suunnittelutiedettä» Niiniluoto esittää kirjastotieteen »praktiseksi perusosaksi» ja sikäli hänen tulkintansa koko kirjastoteoreettisesta oppiaineesta ja tutkimusalasta on hyvin teknisesti painottunut. (Ks. emt., s. 14—17.)

Hahmotelmani viimeinen elementti on teknisluontoisesti sovellettavan aineksen toinen puoli, jota on selvintä kutsua »välineopiksi». Tähän kuuluisivat erilaisten informaatiivälineiden käytön ja historian tuntemus, savitauluista kirjojen ja kortistojen kautta elektronisiin välineisiin.

Loppuhuomautuksia

Esitän lopuksi joitakin huomautuksia niistä perimmäisistä tarkoituspersistä, joita hahmotelmani takana on.

Ensimmäinen koskee sitä, kuinka teorian ja käytännön suhdetta kirjastotoimen kaltaisella käytännöllisellä alalla (tai toiselta puolen, kirjastotieteen ja informatiikan kaltaisen tieteen yhteydessä) olisi mahdollista ja mielekästä käsittää. Nimenomaan, kuinka tämä suhde voisi olla konkreettinen ilman, että tiede latistuu »taito-opiksi» (ks. Pietilä, 1979). Tosin Pietilän asteikolla (v. 1979) ei näytä taito-opin, teknokraattisen tieteen ja kriittisen yhteiskuntatieteen ohella muuta olevankaan, joten hahmottelmani praktinen tiede olisi hänen näkökulmastaan mahdollisesti kuitenkin pelkkää taito-oppia. Pietilä edellyttää, että »aidossa mielessä tiede» kysyy, miksi määrätyn instituutiot tai »vallitsevat käytännöt» ovat olemassa, mihin ne perustuvat. Tähän siis kiteytyy tavallaan koko esitykseni perusteeksi: yhtäältä teknisen, toisaalta kriittisen intressin ohella on olemassa tradition ja käytännön uusintamisen praktinen intressi, joka on ominainen erityisesti humanistisille tieteille. Mahdollisesti kirjastoteoreettinen oppiaine ja tutkimusala olisi tässä mielessä käsitettävissä parhaiten humanistiseksi.

Kirjastoalalla on ilmeisesti olemassa teorian ja käytännön kuilu. Osaltaan tätä kuilua voi luoda

se, kuinka teoreettisuus hyvissä teoreettisissa pyynnöissä on ymmärretty. Ei olla ehkä vielä löydetty asianmukaista »teoreettisuuden modaliteettia».

Toinen keskeinen pyrkimykseni on ollut hahmotella toimivaa humanismia kirjastonhoitajakoulutuksen yhteydessä niin, etten naivisti unohtaisi työn ja toiminnan samoin kuin kirjastojen ja muun informaatio- ja dokumentaatiotoimen potentiaalisen yhteiskunnallisen merkityksen kannalta tärkeitä tekniikkaan liittyviä seikkoja. Tässä suhteessa olen ajatellut, että vahvasti humanistisfilosofinen ydin kirjastoteoreettisessa oppiaineesta ja tutkimusalassa tekisi itse kirjastotyön ja -laitoksen perinteisen humanismin sillä tavoin vahvaksi, että se kestäisi myös riittävän teknisen panoksen. Humanistisen ytimen hallitsevuus voisi olla paremminkin kokonaisuuden rakenteessa kuin eri elementtien määrällisissä suhteissa. Mutta »käsitteellisen selkeyden» tulisi olla riittävä, jottei sitä hukuttaisi »tieto», joka »on valtaa».

Hyväksytyt julkaistavaksi 6. 11. 1986

Huomautukset

¹ Vältän kirjoituksessani — hieman provokatiivisesti — ilmaisua »kirjastotiede ja informatiikka». Lähdän siitä, että kirjastonhoitajakoulutus motivoi määrätyn teoreettisen opetuksen ja tutkimuksen olemassaoloa, mutta en ole varma, olisiko kirjastotiede ja informatiikka ja sen identiteetti tieteenä näin perusteltavissa.

² En tahdo tällä väittää, että yleisesti yhteiskuntatiede olisi teknistä, mutta tulkinnat kirjastotieteestä ja informatiikasta yhteiskuntatieteenä näyttävät usein olevan teknisyyteen taipuvia siinä mielessä, mitä tässä kirjoituksessa teknisyydellä tarkoitetaan.

³ Kriittisesti yritysten tietopalveluista ja »tietopalvelutorneista» kirjoittaessaan Jukka Hyppölä (1985) käyttää mielestäni varsin sattuvaa ja konkreettista ilmaisua »relevanssintaju». Se on selvästi jotain praktista. Ehkäpä relevanssintaju olisi eräs keskeinen osa kirjastonhoitajan viestintäpätevyyttä. On aika helppo ymmärtää, mitä relevanssintaju on yrityksen tai muun vastaavan organisaation puitteissa. Kiintoisaa olisi pohtia, mitä on yleisen kirjaston neuvontatyöntekijän relevanssintaju. Sivistystyön joskus tyhjän tuntuinen käsite saisi uutta ja konkreettista sisältöä.

⁴ Historia literariasta kirjastotutkimuksen historiassa ks. Vakkari (1985).

⁵ Esimerkkinä tästä ks. myös Järvelin & Vakkari (1982). He esittävät kirjastotieteen ja informatiikan keskeiseksi näkökulmaksi inhimillisen kommunikaation tarkastelua »tiedon tarpeiden ja hankinnan kannalta» ja kyselevät myös muita »hedelmällisiä, kokonaisvaltaisia ja mielekkäitä tutkimusalueen käsitteellistämistapoja». Tässä olen siis esittämässä yhtä mahdollista, dokumentteihin perustuvan viestinnän tarkastelua käytännöllisesti, kirjastotyöntekijän viestintäpätevyyden näkökulmasta.

Lähteet

- Habermas, Jürgen, Tieto ja intressi. Teoksessa: Yhteiskuntatieteiden filosofiset perusteet. Osa 1. Gaudeamus, Hki, 1971. S. 123—140.
- Hyppölä, Jukka, Tietoa on — entä sitten? *Signum* 18 (4): 90—93. 1985.
- Jussilainen, Maija, Kirjasto ja tiedonintressit. *Kirjastotiede ja informatiikka* 3 (3): 67—71. 1984.
- Järvelin, Kalervo & Vakkari, Pertti, Kirjastotieteen ja informatiikan tutkimuskohteesta. *Kirjastotiede ja informatiikka* 1 (3): 67—72. 1982.
- Niiniluoto, Ilkka, Kirjasto, tiede ja kirjastotiede. Teoksessa: Kirjastot ja tiede. Kirjastopalvelu, Hki, 1985. S. 5—22.
- Okko, Marjatta, Kirjastotieteen rakenteesta. *Kirjastotiede ja informatiikka* 1 (1): 3—7. 1982.
- Okko, Marjatta, Uutta kohti. *Kirjastotiede ja informatiikka* 5 (1): 1—2. 1986.
- Pietilä, Veikko, Kirjastotieteen käytännöllisyydestä. UDK ry, Tampere, 1979.
- Saussure, Ferdinand de, *Cours de linguistique générale*. Payot, Paris, 1984 (Alunper. julk. 1916).
- Schön, Donald A., *The reflective practitioner*. Temple Smith, London, 1982.
- Vakkari, Pertti, Historia literariasta kirjastotieteeksi ja informatiikaksi. *Kirjastotiede ja informatiikka* 4 (1): 3—23. 1985.

Ohjeita kirjoittajille:

Kirjastotiede ja informatiikka julkaisee oman oppiaineensa ja siihen läheisesti liittyvien tieteenalojen kirjoituksia: (1) artikkeleita, (2) katsauksia, (3) haastatteluja, (4) keskustelua, (5) raportteja, (6) kirjallisuus-esittelyjä ja -arviointeja sekä (7) Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen toimintaa esitteleviä kirjoituksia.

Laajempien kirjoitusten (1—3) alkuun sijoitetaan lyhyt englannin kielinen tiivistelmä (abstrakti).

Kirjoitukset tarjotaan kahtena kappaleena toimitukselle julkaistavaksi. Ne on kirjoitettava koneella yhdelle puolelle liuskaa ns. »kolmosväliskeellä» (noin 30 riviä per liuska) jättämällä kullekin sivulle leveä marginaali. Kirjoitusten on oltava lopullisessa puhtaaksikirjoitetussa asussaan.

Kirjallisuusluettelon laadinnassa pyydetään käyttämään seuraavaa kaavaa:

- *Esimerkkinä kirja:* Rózsa, György, *Scientific information and society*. Mouton, The Hague, 1973.
- *Esimerkkinä aikakauslehtiartikkeli:* Inhaber, H. & Alvo, M., *World science as an input-output system*. *Scientometrics*. 1 (1): 43—64. 1978. (Jos vuosikertaa ei mainittu, ensimmäiseksi vuosiluku.)

Ennen kirjoitusten painattamista kirjoittajille lähetetään yksi oikovedos, joka on korjattuna palautettava mahdollisimman pian toimittajalle. Kaikista yhteyksistä kirjapainoon vastaa toimitus.

Tekijät vastaavat kirjoitustensa tieteellisestä sisällöstä.